

Slotbijeenkomst van het Groene Golf Team

Groen licht voor verkeerskundig beheer

Verslag bijeenkomst 13 november 2014 – Provinciehuis Utrecht

Meer dan duizend kruispunten met VRI's doorgelicht, betere doorstroming, flinke wachttijdvermindering in de spits, aanzienlijke maatschappelijke baten en vooral: veel meer tevreden weggebruikers. De successen van het Groene Golf Team liegen er niet om. In de afgelopen acht jaar heeft het team verkeerskundig beheer definitief op de kaart gezet. Op 13 november was het tijd om terug te blikken én vooruit te kijken. **Want: het Groene Golf Team stopt ermee. Maar dat wil niet zeggen dat verkeerskundig beheer ook stopt. Integendeel.**

Hoe krijgen we meer ruimtelijke kwaliteit in onze projecten?

Een rode loper en een groen verkeerslicht – het is de toepasselijke entree van de slotbijeenkomst van het Groene Golf Team, op donderdag 13 november in het provinciehuis van Utrecht. Op deze zonovergoten dag komen wegbeheerders, verkeersregeltchnici, marktpartijen, beleidsmakers en bestuurders uit alle delen van het land samen om te discussiëren over de toekomst van verkeerskundig beheer. Onder leiding van dagvoorzitter Ferry Smith, directeur Algemeen Ledenbelang van de ANWB, gaan de deelnemers in op de successen van het Groene Golf Team. Maar ook op de vraag hoe het nu verder moet. Want na acht jaar van advies aan gemeentelijke en provinciale wegbeheerders, stopt het Groene Golf Team. Dit betekent dat de wegbeheerders het nu zelf moeten oppakken. 'Vandaag vieren we onze samenwerking van de afgelopen jaren', zegt projectleider Robin Los van het Groene Golf Team bij de opening van de bijeenkomst. 'Maar we kijken ook vooruit. Want waar wij stoppen, gaat verkeerskundig beheer door. Daarom geven wij het stokje graag aan u over.'

Roel Salden, directeur wegverkeersmanagement Rijkswaterstaat

Slimme oplossingen

Het Groene Golf Team is opgericht in 2006 als onderdeel van het programma FileProof van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het was een van de circa veertig projecten die voortkwamen uit een oproep van toenmalig minister Peijs om na te denken over slimme oplossingen om files te verminderen en reistijden te verbeteren. Lindy Molenkamp, destijds projectleider bij de Adviesdienst Verkeer en Vervoer (AVV) van Rijkswaterstaat, werd gevraagd om al die

creatieve plannen in kaart te brengen. In de fraaie Statenzaal van het Utrechtse provinciehuis blikt Molenkamp, nu werkzaam bij de provincie Overijssel, terug op die begindagen van het Groene Golf Team.

Projectleider Robin Los:

'Het Groene Golf Team stopt, verkeerskundig beheer gaat door!'

Workshop 1: Ervaringen van de provincie Utrecht met BRIK

Gerard van Dijck (Provincie Utrecht) en Arjan Bezemer (DTV Consultants)

De workshop BRIK gaat over de ervaringen van de provincie Utrecht met dit innovatieve systeem. BRIK staat voor: Bijzondere Realisaties Intelligente Koppelingen. Dankzij die intelligente koppelingen tussen kruispunten met VRI's, schatten verkeerslichten zelf in wanneer ze van kleur moeten veranderen. Doordat de VRI's onderling kunnen communiceren over de verkeersintensiteit, zal de doorstroming verbeteren.

Pelotons

BRIK zorgt dat 'pelotons' op doorgaande of hoofdwegen prioriteit krijgen in het netwerk van aangesloten VRI's. Het BRIK-systeem meet een peloton aan het begin van een streng en faciliteert vervolgens over de hele streng. BRIK meet bij elk kruispunt of er (nog of nieuwe) pelotons zijn.

Na een praktijkproef op de N237 is de provincie Utrecht enthousiast over BRIK. Met een voertuigverliesuren-afname van 50% op VRI-niveau en 25% op netwerkniveau, lijkt het systeem veelbelovend.

'Het was een tijd van hoogconjunctuur en een flinke groei in het aantal files', vertelt ze. 'Vooral bij verkeerslichten was de doorstroming vaak niet optimaal. Deels door een toename van het verkeer, maar ook doordat veel verkeersregelinstanties (VRI's) niet goed waren afgesteld op die nieuwe verkeerssituatie. Onderzoek liet zien dat relatief kleine aanpassingen de doorstroming sterk kunnen verbeteren. Daarom hebben we uit een groot aantal kandidaten 25 jonge hbo'ers en academici geselecteerd, die in drie maanden zijn opgeleid om wegbeheerders te adviseren over mogelijke aanpassingen aan hun VRI's: het Groene Golf Team was geboren.'

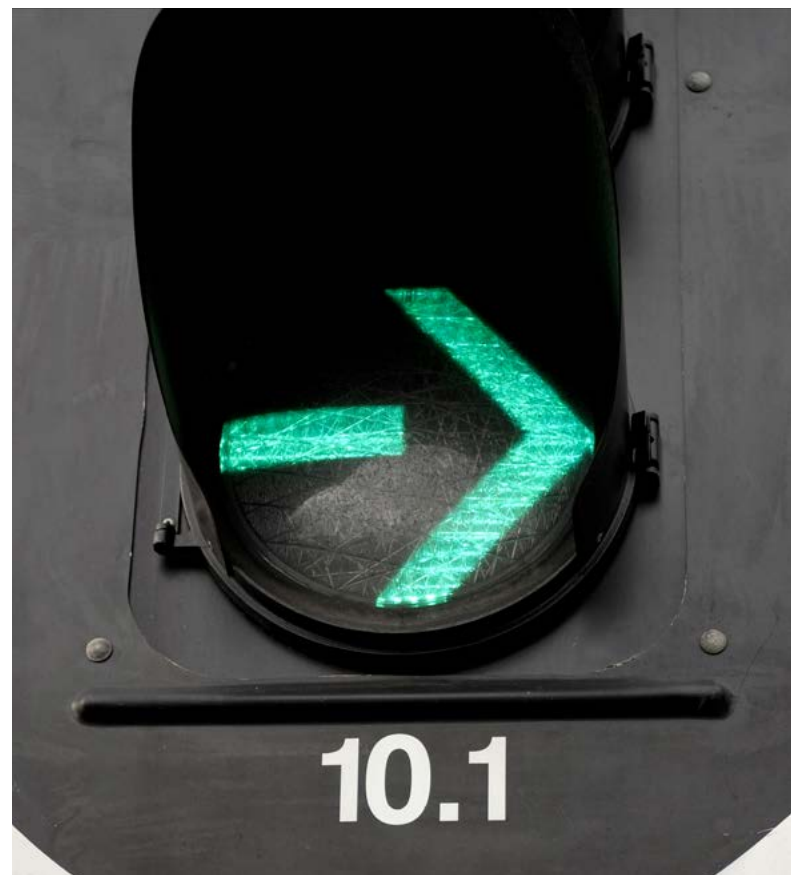
En wie herinnert zich niet de hippe groene VW-Golfjes waarin we rondreden! Door een misverstand over de kleur – 'Polizei-grün' – hadden we overigens bijna een serie Duitse politieauto's besteld.'

Kosten-baten: 1 op 20

In acht jaar tijd heeft het Groene Golf Team meer dan duizend kruispunten doorgelicht en een groot aantal wegbeheerders geadviseerd over een betere afstelling van hun VRI's. Molenkamp somt de resultaten op: betere doorstroming, tevreden weggebruikers, maatschappelijke baten van 95 miljoen euro en een kosten-batenratio van 1 op 20.

In de afgelopen twee jaar was de aanpak van het team meer gericht op een beleidsmatige benadering van wegbeheerders, kennisuitwisseling en samenwerking.

'De successen liegen er niet om: betere doorstroming, tevreden weggebruikers, maatschappelijke baten van 95 miljoen euro en een kosten-batenratio van 1 op 20.'

Al met al heeft het Groene Golf Team verkeerskundig beheer echt op de kaart gezet, en nu is het tijd om het stokje over te dragen. Daarbij is het volgens Molenkamp zaak om nieuwe ontwikkelingen goed in de gaten te houden. Zoals de opkomst van e-bikes en zelfrijdende auto's, maar ook thema's als duurzaamheid, klimaatverandering en cyber security kunnen grote gevolgen hebben voor verkeerskundig beheer. Het grootste struikelblok is de borging van kennis, zegt Molenkamp. 'De kennis over verkeerskundig beheer mag niet verloren gaan door pensioen of andere oorzaken. Daarom moeten we met elkaar blijven samenwerken, op elk niveau.'

'Door een misverstand over de kleur – 'Polizei-grün' – hadden we bijna een serie Duitse politieauto's besteld.'

Workshop 2: Uitbesteden van VRI's: waar let je op?

Sjaak Roosenboom (Gemeente Almere) en Bert van der Veen (MAPtm)

De meeste wegbeheerders kunnen niet zelf alle werkzaamheden voor technisch- en verkeerskundig beheer uitvoeren. Vaak ontbreekt het aan voldoende beschikbare tijd of kennis. Om het verkeerskundig beheer toch goed te regelen, is daarom een belangrijke rol weggelegd voor de markt. Maar hoe regel je nu een goede uitbesteding? Waar moet je op letten?

Koop in met visie

Sjaak Roosenboom van de gemeente Almere spreekt uit ervaring. 'Het belangrijkste bij uitbesteden van VRI's is: koop in met visie. Wees duidelijk. Wat moet een VRI precies doen? Alleen het verkeer regelen, data verzamelen of nog meer? Geef dat duidelijk aan en daag de aannemer uit. Neem die stip op de horizon ook mee in de EMVI-criteria en zorg dat je de juiste kennis in huis haalt. En last but not least: werk aan een goede vertrouwensband met de aannemer. Je zult het tenslotte samen moeten doen.'

Snelkookpansessie

Inzetten op verkeerskundig beheer levert dus veel op. Maar wat is hiervoor nou eigenlijk hét doorslaggevende argument? Die vraag stond centraal in een 'snelkookpansessie' voorafgaand aan de officiële opening van de bijeenkomst. In 'Bobs Bar', een cafeetje achter de Statenzaal, gingen de sessiedeelnemers op zoek naar het beste argument voor verkeerskundig beheer. In drie groepjes benaderden zij deze vraag vanuit verschillende invalshoeken, zoals doorstroming, veiligheid en de taak van de wegbeheerder.

'Verkeerskundig beheer is niet sexy', is in een van de discussiegroepjes te horen. 'Daarom is het juist zo belangrijk om bestuurders te overtuigen van het maatschappelijk belang', zegt een ander. Na een klein halfuur discussiëren komt elk groepje tot hét argument voor verkeerskundig beheer, dat ze in een korte pitch mogen toelichten. Hoewel de argumenten verschillen, komen wel steeds dezelfde aandachtspunten terug: elke seconde telt, het belang van de weggebruiker en 'BOO': de basis op orde. Roel Salden, landelijk directeur Wegverkeersmanagement van Rijkswaterstaat, vat deze drie punten uiteindelijk samen tot hét argument voor verkeerskundig beheer: 'Omdat elke seconde telt, voor jezelf en alle andere weggebruikers, in een omgeving die voortdurend verandert.' Of, zoals hij het wat bondiger formuleert: 'Je wilt gewoon dat de spullenboel het doet.'

Workshop 3: Intergroen, dat kun je gewoon doen!

Hans van Run (gemeente Rotterdam), Maarten van der Weg en Peter Zondag (Grontmij)

Het toepasbaar maken van Intergroen – een slimme aanpassing aan de software van verkeerslichten – is een 'ongoing' proces. Wat is de stand van zaken?

Winst

De gemeente Rotterdam en Grontmij werken nauw samen aan de ontwikkeling van Intergroen. Hun workshop begint met een discussie over de toepassing van het systeem in Europa – waar met name de rekenmethode per land verschilt – en kennis over Intergroen. Op basis daarvan gaan de workshopleiders dieper in op de betekenis, de rekenmethode en de winst die ermee kan worden behaald.

Intergroen in vogelvlucht:

- Met Intergroen worden de ontruimingstijden gehanteerd zoals deze zijn berekend.
- De Intergroentijd loopt van einde groen van de ontruimende richting, tot start groen van de oprijdende richting.
- De Intergroentijd is de som van de ontruimingstijd en de geeltijd van de ontruimende richting.
- De Intergroentijd is nul of hoger.
- Groenknippen wordt behandeld als geel: groen tijdens geel van een kruisende stroom, dus ongeveer drie seconden eerder.

De uiteindelijke conclusie van de workshop: Intergroen? Dat kun je gewoon doen!

Van spekkies naar workshops

Na een hilarisch intermezzo van 'Prof. Dr. Willemszoon, bijzonder hoogleraar aan de universiteit van Oslo', is het tijd voor de workshoprondes. In zes verschillende workshops (zie kaders) maken de deelnemers kennis met ervaringen van marktpartijen en wegbeheerders over uiteenlopende aspecten van verkeerskundig beheer. Hoe organiseer je samenwerking en wat zijn daarvan de voordelen? Hoe creëer je draagvlak bij bestuurders? En wat zijn de aandachtspunten bij uitbesteding van verkeerskundig beheer? In de pauze praten de deelnemers elkaar al even bij. 'Ik was bij de workshop over uitbesteden van VRI's', zegt Wilfred IJedema van de gemeente Groningen. 'Voor ons is het erg interessant om te horen hoe de gemeente Almere dat aanpakt.' Ook de andere aanwezigen zijn enthousiast. Rinse Gorter van de gemeente Den Haag: 'De provincie Utrecht en DTV Consultants vertelden over hun ervaringen met BRIK, Bijzondere Realisaties Intelligente Koppelingen. Dit nieuwe systeem is onlangs in Utrecht ingezet om zo weinig mogelijk stops en een lage verliestijd te kunnen halen. Echt een heel leerzaam verhaal.'

Workshop 4: Vijf lessen uit de samenwerking tussen provincie Zuid-Holland en de gemeente Den Haag

John Steendijk (provincie Zuid-Holland) en Arjen Reijneveld (gemeente Den Haag)

Ze kwamen er bij toeval achter: de provincie Zuid-Holland en de gemeente Den Haag wilden allebei een vergelijkbaar verkeersmanagementsysteem aanschaffen. Was het dan niet veel efficiënter om de handen ineen te slaan?

Over grenzen heen

Beide partijen besloten om samen één systeem in te kopen. Door gebruik te maken van hetzelfde systeem, kan belangrijke informatie sneller worden uitgewisseld en kunnen files of opstoppingen in een vroeg stadium worden voorkomen. Een andere groot voordeel is dat het systeem over grenzen heen werkt.

Vijf lessen

Uit de samenwerking hebben de twee partijen vijf concrete lessen getrokken:

1. Begin met het belang van de weggebruiker: zijn reis houdt niet op bij de beheergrenzen.
2. Houd oog voor elkaars belang. Voor de ene gemeente heeft doorstroming prioriteit, voor de ander bijvoorbeeld leefbaarheid. Maak dat duidelijk en maak afspraken.
3. Begin op tijd: een samenwerkingstraject als dit vergt veel tijd. Niet alleen waar het gaat om de voorbereiding op het project, maar ook om investeren in de relatie met elkaar. Neem die tijd.
4. Technisch kan alles, maar ... het gaat ook om de mensen die met die techniek moeten werken. Communicatie is cruciaal. Zorg dus dat je dezelfde taal spreekt en duidelijke afspraken maakt.
5. Grote ambitie, klein beginnen: werk stapje voor stapje. Zo leer je knelpunten in een vroeg stadium herkennen.

Lindy Molenkamp, "geestelijk moeder" van het Groene Golf Team:

'De kennis die in acht jaar tijd is ontwikkeld, mag niet verloren gaan. Daarom moeten we blijven samenwerken op elk niveau.'

Workshop 5: Verkeerskundig beheer op bestuurlijk niveau

Johan Munsterman (Goudappel Coffeng)

Voor verkeerskundigen is het van belang om bestuurders te overtuigen van nut en noodzaak van verkeerskundig beheer. Hoe maak je die vertaalslag?

Investeren in VRI's

De workshopdeelnemers delen hun ervaringen. Guus Cornelissen vertelt dat 'zijn' gemeente Nijmegen wil investeren in verkeerskundig beheer naar aanleiding van onderzoeksresultaten van het Groene Golf Team. Met concrete cijfers werd duidelijk dat investeren in VRI's flinke winst in voertuigverliesuren oplevert. Het advies is dan ook: maak de winst inzichtelijk.

Scoren

Een van de andere terugkerende argumenten is veiligheid. Ook zouden bestuurders vaker de straat op moeten om de effecten van (een gebrek aan) verkeerskundig beheer in de praktijk te zien. Tot slot: zorg dat VRI's deel uitmaken van een totaalpakket aan maatregelen, bijvoorbeeld om de binnenstad bereikbaar te maken. Daarmee kan een bestuurder scoren.

Interactieve discussie met panel

Het Groene Golf Team stopt, verkeerskundig beheer gaat door. Maar hoe? Welke rol spelen gemeenten, provincies en marktpartijen? Zijn wegbeheerders wel in staat om verkeerskundig beheer zelfstandig uit te voeren? Een interactieve discussie over deze vragen vormt het levendige slotstuk van het programma. 'En: welke rol speelt de automobilist hierbij?' vraagt dagvoorzitter Smith zich af. 'Want ik ben hier niet alleen discussieleider', zegt hij prikkelend. 'Ik vertegenwoordig natuurlijk ook zo'n 4 miljoen ANWB-leden.'

Wethouder Verkeer en Mobiliteit Lot van Hooijdonk (Utrecht):

*'Politiek gezien is verkeerskundig
beheer wel degelijk sexy.'*

Met zijn microfoon in de hand loopt Smith energiek heen en weer tussen het publiek en een panel van deskundigen: Rindert Bosselaar (gemeente Dordrecht), Lieke Berghout (samenwerkingsorganisatie BEREIK!), Rob Eenink (SWOV), de Utrechtse verkeerswethouder Lot van Hooijdonk en Lindy Molenkamp. Via een ingenieuze online-app kunnen alle aanwezigen direct reageren op een aantal stellingen. Op de vraag 'Hoe proactief gaat u in 2015 aan de slag met verkeerskundig beheer?' antwoordt een ruime meerderheid met 'Zo veel mogelijk.' Maar over de vraag wie de katalysator-rol van het Groene Golf Team zou moeten overnemen, zijn de meningen verdeeld.

'Dat moet per regio worden bepaald' krijgt 40 procent van de stemmen, maar in de daaropvolgende discussie valt opvallend vaak de naam van CROW, in de zaal vertegenwoordigd door Hillie Talens.

'Voor de politiek juist wel sexy'

Ook over andere stellingen ontbrandt een dynamische discussie. Op de vraag wat vooral nodig is om verkeerskundig beheer verder te verbeteren, antwoordt de meerderheid: budget en middelen. En dat hangt volgens de stemmers vooral samen met meer bewustzijn bij de politiek. De Utrechtse verkeerswethouder Lot van Hooijdonk denkt dat bestuurders zich wel degelijk bewust zijn van het belang van verkeerskundig beheer. 'De crux is om duidelijk te maken wat het belang is voor automobilisten, fietsers en andere verkeersdeelnemers zelf. En vanuit die optiek komen verkeerslichten in de gemeenteraad echt bijna wekelijks voorbij. In dat opzicht is verkeerskundig beheer voor de politiek juist heel erg sexy.'

Over de laatste vraag van deze discussie zijn de aanwezigen het wel snel eens: 'In hoeverre heeft het Groene Golf Team bijgedragen aan een verbetering van verkeerskundig beheer?' Het antwoord wordt samengevat in een rapportcijfer, dat uiteindelijk uitkomt op een 8,1. 'Een cijfer om heel erg trots op te zijn', zegt projectleider Robin Los. 'Ik hoop dat deze dag een extra impuls is geweest om het stokje van ons over te nemen. Ik heb vandaag gehoord en gezien dat er al op heel veel manieren wordt gezocht naar samenwerking, van Groningen tot Limburg en van Overijssel tot Zuid-Holland. En dat is ook waar het om gaat: samenwerken. Steek als wegbeheerder je helpende hand uit en kijk over grenzen heen, dan komt het goed.'

'68 procent zegt: "In 2015 ga ik zo veel mogelijk proactief aan de slag met verkeerskundig beheer."'

Workshop 6: Inbedrijfname van VRI's

Hanneke Welten (DTV Consultants)

Inbedrijfname speelt een belangrijke rol bij het functioneren van de VRI's. Dat belang komt ook vaak terug in VRI-regiobijeenkomsten. Een goede inbedrijfname leidt tot een van meet af aan beter werkende VRI, waar de wegbeheerder vervolgens minder omkijken naar heeft.

Inbedrijfname: 6 tips

Een VRI verkeerskundig goed inregelen, hoe doe je dat eigenlijk? Die vraag is in de workshop uitgewerkt tot de volgende tips.

1. Benut de kwaliteitscentrale (KWC). De KWC kan veel inzicht geven in de werking van een VRI.
2. Ga de straat op en kijk. Neem de tijd om het verkeersbeeld rustig te bekijken. Wat valt je op? Hoe reageren weggebruikers?
3. Houd rekening met het feit dat weggebruikers altijd moeten wennen aan een nieuwe situatie; ga dus niet te snel de instellingen wijzigen.
4. Bekijk een VRI niet alleen in de spitsuren, maar ook in de nacht. Juist dan kun je afwijkende instellingen ontdekken.
5. Naast doorstroming is ook geloofwaardigheid van groot belang. Probeer hierin een juiste balans te krijgen.
6. Zorg dat de verkeerskundige afname ook onderdeel wordt van het 'overdrachtsprotocol'.

Dit is een uitgave van

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

November 2014